

Sygn. akt I C 2858/17

WYROK ZAOCZNY W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 lutego 2018 r.

Sąd Rejonowy w Suwałkach I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodnicząca:	<i>SSR Agnieszka Raczkowska</i>
Protokolant:	<i>sekretarka Joanna Rybak</i>

po rozpoznaniu w dniu 15 lutego 2018 r. w Suwałkach na rozprawie

sprawy z powództwa (...) S.A. w restrukturyzacji z siedzibą w B.

przeciwko E. C.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanej E. C. na rzecz powoda (...) S.A. w restrukturyzacji z siedzibą w B. kwotę 186,50 zł (sto osiemdziesiąt sześć złote 50/100) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 26 września 2017 r. do dnia zapłaty;

II. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

III. zasądza od pozwanej E. C. na rzecz powoda (...) S.A. w restrukturyzacji z siedzibą w B. kwotę 41,20 zł (czterdzieści jeden złote 21/100) tytułem zwrotu kosztów postępowania;

IV. wyrokowi w pkt I i III nadaje rygor natychmiastowej wykonalności.

SSR Agnieszka Raczkowska

Sygn. akt I C 2858/17

UZASADNIENIE

Powód (...) S.A. w restrukturyzacji z siedzibą w B. wystąpił w dniu 26 września 2017 r. przeciwko E. C. z pozwem w elektronicznym postępowaniu upominawczym domagając się zapłaty kwoty 1.469,87 zł wraz z odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. W uzasadnieniu pozwu wskazał, iż w dniu 19 września 2012 r. zawarł z pozwanym umowę pożyczki gotówkowej nr (...). Na mocy tejże umowy pozwany zobowiązał się do zwrotu łącznej kwoty 2.869,80 zł w 35 tygodniowych ratach począwszy od dnia 26 kwietnia 2012 r. Pozwany spłacił jedynie część należności tj. kwotę 1682,35 zł. Strony zawarły w dniu 15 października 2014 r. aneks do umowy, na podstawie którego pozwany zobowiązał się do spłaty zadłużenia w wysokości 1187,45 zł. Po podpisaniu aneksu pozwany już nic nie wpłacił.

Postanowieniem z dnia 4 grudnia 2017 r. wydanym w sprawie sygn. akt VI Nc-e 1858120/17 Sąd Rejonowy Lublin Zachód w Lublinie, uznając brak podstaw do wydania nakazu zapłaty, przekazał sprawę do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Suwałkach.

Pozwana E. C. nie zajął merytorycznego stanowiska w sprawie.

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 19 kwietnia 2012 roku (...) S.A. w B., prowadząca działalność w zakresie udzielania pożyczek osobom fizycznym, udzieliła pozwanej E. C. pożyczki w wysokości 1.500 złotych. Zawarcie umowy nastąpiło w miejscu zamieszkania pozwanej E. C. (dowód: umowa pożyczki k. 18-21).

W umowie tej określono opłatę przygotowawczą 150 złotych, dodatkową opłatę przygotowawczą w wysokości 150 zł, oprocentowanie pożyczki w wysokości 20 % w stosunku rocznym co dało łącznie kwotę 218,50 zł, zaś łączny koszt obsługi pożyczki w domu (w miejscu zamieszkania pozwanego) określono na kwotę 851,30 złotych. Pozwana zobowiązała się spłacać pożyczkę w 60 tygodniowych ratach, począwszy od dnia 24 kwietnia 2012 roku, przy czym wysokość każdej z rat określono na kwotę 47,83 zł. W umowie określono, iż na całkowity koszt pożyczki składa się oprocentowanie oraz opłata przygotowawcza a także dodatkowa opłata przygotowawcza, przy czym oprocentowanie nie może być większe niż określone przepisami o odsetkach maksymalnych (pkt 23 umowy) jak również opłaty za obsługę pożyczki w domu (pkt 6 umowy).

W umowie określono, że opłata za obsługę pożyczki w domu jest należna w chwili pobierania raty pożyczki i uiszczana proporcjonalnie do spłacanych kwot pod warunkiem faktycznego dokonania spłaty raty przez pożyczkobiorcę (pkt 3 umowy).

Z historii spłat pożyczki wynika, że E. C. uiszczała na rzecz (...) SA w B. łącznie kwotę 1.682,35 zł.

W dniu 9 lipca 2013 r. zwarto aneks do tejże umowy, w którym pozwany wskazał, że ma zaległość w wysokości 1.364,59 zł (aneks k. 22).

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią art. 339 § 1 kpc jeżeli pozwany nie stawiał się na posiedzenie wyznaczone na rozprawę albo mimo stawienia się nie bierze udziału w rozprawie, sąd wyda wyrok zaoczny. W tym wypadku przyjmuje się za prawdziwe twierdzenia powoda o okolicznościach faktycznych przytoczonych w pozwie lub w pismach procesowych doręczonych pozwanemu przed rozprawę, chyba że budzą one uzasadnione wątpliwości albo zostały przytoczone w celu obejścia prawa (art. 339 § 2 kpc).

W sprawie niniejszej pozwana nie zajęła merytorycznego stanowiska co do żądania pozwu. Zważywszy na treść przepisu wyżej przywołanego przyjąć zatem należało, że zachodzą podstawy do wydania wyroku zaocznego. Jednak, jako że okoliczności faktyczne przytoczone przez powoda w pozwie wzbudziły wątpliwości Sądu, żądanie powoda w kształcie przez niego zgłoszonym nie mogło zostać uwzględnione.

Podstawę faktyczną pozwu w sprawie niniejszej stanowiła umowa pożyczki zawarta przez strony. Samo zawarcie umowy przez strony uznać należało za niewątpliwie. Potwierdza to bowiem umowa pożyczki załączona do pozwu. Wątpliwości Sądu wzbudziły już jednak zapisy tejże umowy. Wątpliwości te dotyczyły przy tym zgodności zapisów umowy z przepisami ustawy, a w konsekwencji zakresu odpowiedzialności pozwanego wobec powoda.

Podkreślić w tym miejscu należy uwagę, że pożyczka stanowi umowę stypizowaną w kodeksie cywilnym. Jej istotą stanowi przeniesienie przez pożyczkodawcę na pożyczkobiorcę określonej ilości pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, za jednoczesnym zobowiązaniem się pożyczkobiorcy do zwrotu pożyczkodawcy tej samej ilości pieniędzy albo tej samej ilości rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości (art. 720 § 1 kc).

Zauważyć również należy, iż strona powodowa jest przedsiębiorcą zajmującym się prowadzeniem działalności gospodarczej w zakresie udzielania pożyczek krótkoterminowych i przy zawieraniu umów posługuje się wzorcami umownymi. Dlatego też należało ustalić, czy postanowienia umowy zawartej z pozwaną były w całości dla ich stron

wiążące. Sąd bowiem może, a nawet powinien dokonywać oceny postanowień zawartych umów, a także postanowień samych wzorców umów, co do ich zgodności z prawem.

Zgodnie z treścią art. 385¹ § 1 kc postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Postanowienie umowy może zatem zostać uznane za niedozwolone po łącznym spełnieniu wskazanych wyżej przesłanek. Kodeks cywilny w art. 22¹ pod pojęciem konsumenta wskazuje osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. W przedmiotowej sprawie zawarte pomiędzy stronami umowy pożyczek nie były związane z działalnością zawodową ani gospodarczą pozwanej.

W rozumieniu art. 385¹ § 1 kc „rażące naruszenie interesów konsumenta” oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym, natomiast „działanie wbrew dobrym obyczajom” w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku.

A. postanowienie umowne kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, która to sprzeczność rażąco narusza jego interesy. Zgodnie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 23 sierpnia 2011 roku wydanego w sprawie o sygnaturze akt VI ACa 262/11 istotą dobrych obyczajów jest szeroko rozumiany szacunek dla drugiego człowieka. W stosunkach z konsumentami powinien wyrażać się on informowaniem o wynikających z umowy uprawnieniach, niewykorzystywaniem uprzywilejowanej pozycji profesjonalisty przy zawieraniu umowy i jej realizacji, rzetelnym traktowaniu konsumenta jako równorzędnego partnera umowy. Za sprzeczne z dobrymi obyczajami można więc uznać działania zmierzające do niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania u konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności.

W uzasadnieniu wyroku z dnia 25 listopada 2004 r. (I PK 42/04, OSNP 2005, Nr 14, poz. 209) Sąd Najwyższy zdefiniował obejście ustawy jako ukształtowanie treści czynności prawnej w sposób, który z punktu widzenia formalnego (pozornie) nie sprzeciwia się ustawie, ale w rzeczywistości (w znaczeniu materialnym) zmierza do zrealizowania celu, którego osiągnięcie jest przez ustawę zakazane (podobnie SN w wyr. z 23.2.2006 r., II CSK 101/05, L.). W uproszczeniu obejście prawa to zachowanie podmiotu prawa, który natrafiając na prawny zakaz dokonuje innej, niezakazanej (formalnie) czynności prawnej, wywołującej skutki podobne do zachowania zakazanego (tak SN w wyr. z 9.8.2005 r., III UK 89/05, OSNP 2006, Nr 11-12, poz. 192). Oznacza to, że czynność mająca na celu obejście ustawy nie zawiera elementów wprost sprzecznych z ustawą, ale jej skutki naruszają zakazy lub nakazy ustawowe (tak SN w wyr. z 23.2.2006 r., II CSK 101/05, L.).

W ocenie Sądu umowę pożyczki zawartą przez strony postępowania uznać należało za ważną w odniesieniu do kwoty pożyczonego kapitału wraz z odsetkami umownymi z tytułu opóźnienia, oraz opłaty przygotowawczej, których wysokość wynika jednoznacznie z pkt C, E i F umowy załączonej do pozwu i których wysokość pozostaje jednocześnie w zgodzie z art. 359 § 2 kc.

W zaistniałym stanie rzeczy rozważyć jeszcze pozostało zasadność żądania pozwu w zakresie pozostałych jego składowych tj. dodatkowej opłaty przygotowawczej oraz opłaty za obsługę pożyczki w domu pożyczkobiorcy. Uprawnienie do badania zasadności żądań pozwu w tym zakresie (a jednocześnie uprawnienie do badania ważności postanowień umownych pożyczki) daje Sądowi art. 58 kc. Należy mieć bowiem na względzie, iż celem art. 58 kc jest zapobieganie powstawaniu stosunków prawnych o treści niezgodnej z obowiązującymi przepisami prawa lub zasadami współżycia społecznego. Bezwzględna nieważność charakteryzuje szereg cech: czynność prawna bezwzględnie nieważna od początku (ab initio) i z mocy prawa - bez konieczności powoływania się na ten fakt (ex lege) nie wywołuje skutków prawnych, sąd uwzględnia bezwzględną nieważność z urzędu, a orzeczenie ma charakter deklaracyjny. Adresatem norm prawnych przewidujących bezwzględną nieważność czynności prawnej są w pierwszym rzędzie organy stosujące prawo (sądy oraz organy władzy publicznej), dlatego sąd obowiązany jest

wziąć pod uwagę bezwzględną nieważność czynności prawnej z urzędu (ten trafny pogląd zdecydowanie przeważa w piśmiennictwie i orzecznictwie - zob. S. G., Prawo cywilne. Zarys części ogólne, W. 1985, s. 278; K. G., Konwersja, Artykuł 58 kc stanowi, że nieważne bezwzględnie są nie tylko czynności prawne sprzeczne z ustawą, ale także mające na celu obejście ustawy (czynności in fraudem legis).

Prowizja (opłata przygotowawcza) jest specyficznym rodzajem wynagrodzenia, gdyż jest ona pobierana za pośrednictwo w zawieraniu umów. Nie ma przepisów, które zakazywałyby pobierania prowizji przy umowach pożyczki, co więcej - art. 5 pkt 6a ustawy o kredycie konsumenckim jednoznacznie dopuszcza możliwość pobierania prowizji i wszelkiego rodzaju opłat. Zgodnie z art. 13 ust. 1 pkt 10 ustawy, kredytodawca powinien jednak o wszelkich informacjach związanych z tymi kosztami poinformować kredytobiorcę. Należy zauważyć, że wysokość prowizji nie może być zbyt duża. W niniejszej sprawie w umowie pożyczki opłatę przygotowawczą określono na kwotę 150 zł, przy kwocie pożyczki 1500 zł, dodatkowo przewidziano dodatkową opłatę przygotowawczą w wysokości 150 zł, co stanowi aż 10 %, i jest to w rzeczywistości ukryte oprocentowanie. Powód nie wykazał, z jakimi czynnościami wiąże się dodatkowa opłata przygotowawcza. Sąd taką kwotę prowizji uznał za zawyżoną. Znacznie przekracza ona koszty przygotowania dokumentacji. Należy dodatkowo podkreślić, iż wszelkie opłaty i prowizje pobierane przez kredytodawców powinny wyrównywać rzeczywiste koszty poniesione przez niego w związku z podjęciem danej czynności i nie powinny być rażąco wysokie dla konsumenta. Nie powinny być zatem formułowane w sposób ryczałtowy, bez odzwierciedlenia w kosztach ponoszonych przez pożyczkodawcę.

Jako że w umowie pożyczki załączonej do pozwu nie wskazano sposobu kalkulowania wynagrodzenia dodatkowej opłaty przygotowawczej należnego powodowi - żądanie pozwu w omawianym zakresie uznał Sąd za budzące wątpliwości i nieudowodnione.

Zdaniem Sądu podobnie należało ocenić postanowienia umowne obciążające pozwanego kosztami obsługi pożyczki w domu w wysokości 851,30 zł. Zgodnie z umową koszt obsługi pożyczki w domu jest opłacany każdorazowo wraz ze spłatą raty pożyczki. W każdej wpłacie wynagrodzenie za koszt obsługi pożyczki w domu jest ustalone w takim stosunku procentowym, w jakim pozostaje łączny koszt obsługi pożyczki w domu do kwoty łącznego zobowiązania pomniejszego o opłatę przygotowawczą. Z powyższego wynika, iż opłata za obsługę pożyczki w domu jest zatem wynagrodzeniem pobieranym przez pożyczkobiorcę w przypadku wyboru przez pożyczkobiorcę obsługi pożyczki w domu oraz jej wykonania.

W tym miejscu podkreślić należy, że (...) S.A. w B. nie udowodniła wykonania tej usługi, a więc, że faktycznie w domu pozwanej były od niej pobierane jakiegokolwiek raty. Już tylko z tego tytułu żądanie zwrotu tej kwoty jest nieuzasadnione. Ponadto jak wynika z umowy opłatę tę pobiera się jedynie wtedy gdy spłacana jest pożyczka. Tymczasem pożyczka została spłacona w części, bo pozwana spłaciła łącznie 1682,35 zł. W ocenie Sądu takie wyliczenie należności pozostaje do zapłaty budzi bardzo poważne wątpliwości.

Niezależnie jednak od powyższego Sąd ocenił postanowienia umowne zobowiązujące pozwaną do zapłaty wskazanych powyżej kwot jako abuzywne - naruszające dobre obyczaje i interes konsumenta poprzez obciążanie go opłatą przekraczającą 1/2 wysokości kwoty do wypłaty z tytułu pożyczki. To postanowienie umowne godzi więc w równowagę kontraktową tego stosunku. Wysokość tej opłaty jest bowiem niezależna od ilości wizyt w domu pożyczkobiorcy, a opłata ta jest wbrew umowie pobierana nawet wtedy gdy wizyt tych nie ma, gdyż pożyczkobiorca nie spłaca rat pożyczki.

Z kolei wysokości zastrzeżonych z tego tytułu kwoty naprowadza na podejrzenie, iż w/w postanowienie umowne dotyczące obciążenia pozwanej tak wysoką opłatą za obsługę pożyczki w domu niezależnie od ilości wizyt w domu mają na celu obejście przepisów o odsetkach maksymalnych i mają stanowić dodatkowy (oprócz odsetek) obciążenie fiskalne pożyczkobiorcy pobierane przez pożyczkodawcę.

Reasumując powyższe do wyliczenia rzeczywistego zadłużenia pozwanej względem powoda należało przyjąć kwotę 1.868,50 złotych (kapitał i odsetki naliczone na dzień zawarcia umowy pożyczki a także opłata przygotowawcza). Uwzględniając zatem płatności dokonane przez pozwaną w łącznej kwocie 1.682,35 zł, uznać należało, iż do zapłaty

pozostała kwota 186,15 zł wraz z dalszymi odsetkami żądnymi w pozwie tj. od dnia złożenia pozwu, czyli od dnia 26 września 2017 r. Powództwo w pozostałym zakresie podlegało oddalaniu jako niezasadne. Stąd też orzeczono jak w pkt I i II wyroku. Podkreślenia w tym miejscu wymaga, że w niniejszej sprawie zawarto aneks do umowy w 2013 r., w której określono zaległość na kwotę 1.364,59 zł. Jednak w ocenie Sądu zawarcie takiego aneksu nie spowodowało konwalidacji abuzywnych zapisów umownych, a jedynie mogło stanowić ewentualną przerwę w biegu przedawnienia.

O kosztach procesu Sąd orzekł z mocy art. 100 kpc, stosunkowo rozdzielając je. Stąd też orzeczono jak w pkt III wyroku- powód wygrał sprawę w 13 % i w takim procencie powinny zostać u zwrócone poniesione przez niego koszty postępowania (łącznie koszty zostały poniesione w wysokości 317 zł i zasądzono na rzecz powoda 13 % z tej sumy.

Rygor natychmiastowej wykonalności (pkt IV wyroku) nadano z mocy art. 333 § 1 pkt 3 kpc.

SSR Agnieszka Raczkowska